

Møde i Dansk Tegnsprogråd tirsdag d. 25. september 2018

Referat fra 2. møde 2018 (kl. 8.30-11.30)

Sted: Dansk Sprognævn, Worsaaesvej 19, 4., 1972 Frederiksberg

1. Flytning af Afdeling for Dansk Tegnsprog (SK)
2. Status for Ordbog over Dansk Tegnsprog (JHK)
3. Input til den kommende rapport om sprogteknologi (SK)
4. Dansk Tegnsprogråds kommissorium (EEP)
5. Godkendelse af referat fra mødet d. 8. marts 2018 (AK)
6. Opfølgning på årsplan (AK)
7. Økonomi (JBN)
8. Diverse orienteringspunkter (JBN)
9. Evt.

Deltagere: Elisabeth Engberg-Pedersen (formand), Bo Hårdell (næstformand), Jette Hedegaard Kristoffersen, Ole Ravnholt, Janne Boye Niemelä, Anne Kjærgaard. Sabine Kirchmeier (direktør for Dansk Sprognævn) deltog under punkt 1, 3 og 4.

1. Flytning af Afdeling for Dansk Tegnsprog (SK)

Sabine orienterer om flytteplanerne for Afdeling for Dansk Tegnsprog. Dele af Afdeling for Dansk Tegnsprog kan blive i København i stedet for at blive udflyttet til Bogense i løbet af 2019 (som det er tilfældet for resten af Dansk Sprognævn). Udmeldingen fra Kulturministeriet er at der vil være tale om en 3-årig overgangsordning.

Flere af rådsmedlemmerne er tilknyttet institutioner der muligvis ville kunne huse den del af afdelingen der bliver i København – det gælder i hvert fald Københavns Professionshøjskole, Danske Døves Landsforbund og Københavns Universitet.

Under dette punkt vil vi gerne inddrage rådet i drøftelserne om afdelingens fremtidige placering her i København.

Bilag til punkt 1:

- Organisering af Afdeling for Dansk Tegnsprog pr. 1.4.2019

Referat

SK fortalte at hun har haft flere møder med Kulturministeriet. Udmeldingen er at det kun er Janne der kan arbejde i København, men det er uklart hvordan det skal kunne hænge sammen i praksis.

Ministeriet har givet nævnet gode vilkår i forhold til flytningen, og Sabine ønsker at det også skal komme afdelingen til gode. Fx kan overskydende midler i forbindelse med huslejenedsættelsen bruges til at supplere afdelingens bevilling, der bliver beskåret med 2 % om året.

Det gælder både for NorS på KU og KP at fordelingen af lokaler og arbejdspladser er under forandring, og derfor bør i hvert fald KU kontaktes så hurtigt som muligt. Sabine har kontaktet Stefan Herman på KP. Stefan Herman er principielt interesseret i at vi kommer derhen, de konkrete forhandlinger står Lis Madsen for. Når vi forhører os hos KP, er det meget vigtigt at understrege og holde fast i at vi er nødt til at sidde samlet fordi vi har brug for at snakke sammen. KP opererer nemlig med fleksplader, dvs. medarbejderne har som udgangspunkt ikke en fast plads.

Ved valget af lokaler må SK, JBN og AK stå for at prioritere de forskellige hensyn i forhold til hinanden, herunder selvfølgelig de økonomiske omkostninger der er forbundet med de forskellige mulige værtsinstitutioner.

2. Status for Ordbog over Dansk Tegnsprog (JHK)

Jette informerer om status for Ordbog over Dansk Tegnsprog.

Referat

Jette og Thomas er blevet opsagt, og stopper hhv. pr. 1. december 2018 og pr. 1. februar 2019.

Der arbejdes stadig på at skaffe midler til ordbogens videreførelse, og – hvis det mislykkes – på at ordbogen fortsat er tilgængelig.

Ved et tidligere møde har Janne, Elisabeth og Jette fået indtryk af at Mette Bock ville forhøre sig om muligheden for at få del i satspuljemidler. Sabine var imidlertid til møde med Kulturministeriet for nogle dage siden, og der var ikke nyt i sagen.

Jette har i mellemtiden fået ny dekan, og han har forhørt sig hos Steen Kyed om ordbogens status. I den forbindelse er det blevet klart at KP fortsat gerne vil støtte ordbogen, men de betinger sig en ekstern bevilling på en million kroner. Meldingen fra Steen Kyed har været at han ikke er afvisende overfor den løsning, men at han ikke har nogen konkret løsning på finansieringsproblemet.

KP har derudover skrevet et brev til Mette Bock og Mai Mercado, og der var enighed om at bede KP om en kopi af brevet. Desuden har DDL henvendt sig til Socialministeriet, og svaret fra Mai Mercado viser at socialministeren gerne vil tage et initiativ på området, og at hun nu vil henvende sig til Tommy Ahlers og Mette Bock.

KP vil ikke give ordbogen væk til nogen, dvs. Jette må ikke overgive ordbogen og korpusdata til fx CLARIN i Danmark. Jette har imidlertid en gammel aftale med CLARIN i Holland om at de vil hoste data.

Resultatet på diskussionen blev at Elisabeth kontakter Steen Kyed igen og understreger at ordbogen er meget vigtig for Dansk Tegnsprogråds arbejde. Ordbogen må derfor ikke gå tabt, og det er et budskab der stemmer overens med Kulturministeriets fokus på at sikre at kulturarvsressurser ikke går tabt. Derudover skulle det gerne være sådan at man også i fremtiden har onlineadgang til ordbogen, og allerhelst skulle det være sådan at udviklingen af ordbogen fortsætter.

3. Input til den kommende rapport om sprogteknologi (SK)

Dansk Sprognævn har fået til opgave at lede det sprogteknologiske udvalg, som er nedsat efter ønske fra kulturministeren. Udvalget skal kortlægge de nuværende og fremtidige behov for at benytte dansk og andre sprog samt sproglig viden i forhold til digitale tjenester og applikationer baseret på kunstig intelligens i centrale sektorer af samfundet. Udvalget skal vurdere i hvilket omfang det vil være muligt at imødekomme disse behov under inddragelse af de relevante spillere i erhvervslivet, den offentlige sektor samt uddannelses- og forskningssektoren. I forbindelse med udvalgets arbejde skal der udarbejdes en rapport der opsummerer udvalgets arbejde.

Man kan læse mere om det sprogteknologiske udvalgs arbejde på <https://dsn.dk/vi-arbejder-ogsamed/sprogteknologi-og-fagsprog/sprogteknologisk-udvalg/sprogteknologisk-udvalg>.

Sabine, Janne og Anne foreslår at behovet for at udvikle sprogteknologi på dansk tegnsprog beskrives i den opsummerende rapport. Vi foreslår satsninger på følgende områder fordi de er forudsætninger for at man kan udvikle sprogteknologiske hjælpemidler til talere af dansk tegnsprog:

1. Udbygning og vedligeholdelse af Ordbog over Dansk Tegnsprog
2. Udbygning af Ordbog over Dansk Tegnsprogs eksisterende korpus over dansk tegnsprog. Udbygningen skal ske med henblik på
 - almensproget
 - fagterminologi (på afdelingen har vi indsamlet data i forbindelse med en pilotundersøgelse om akademisk fagsprog og er i gang med en undersøgelse om tegn for en række juridiske termer og fraser).
3. Tilgængeliggørelse af Ordbog over Dansk Tegnsprog og Ordbog over Dansk Tegnsprogs korpus for andre interessenter, også kommercielle, i et format der fx gør det muligt at udvikle sprogteknologiske løsninger for dansk tegnsprog. (I den forbindelse skal der overvejes løsninger på anonymiseringsproblemer – der er tilsyneladende udviklet redskaber der kan sløre folks ansigter men bevare mimikken på optagelserne).
4. Dansk tegnsprog skal kunne integreres i en evt. kommende termbank (der også indeholder dansk og engelsk)
5. På længere sigt skal der laves systemer til automatisk analyse af dansk tegnsprog som grundlag for tegnsprogssyntese og tegnsprogsgenkendelse (jf. talesyntese og talegenkendelse).

Vi foreslår en fælles diskussion med udgangspunkt i forslag 1-5 for at indkredse relevante anbefalinger for dansk tegnsprog i den sprogteknologiske rapport. Når vi arbejder med input til rapporten, er det desuden vigtigt at vi får fokuseret på tiltagenes nytteværdi. Fx kan arbejdet med pkt. 1-4 – på længere sigt – danne grundlag for at man kan udvikle løsninger der kan genkende og/eller producere tegnsprog (jf. pkt. 5). Det bør også understreges at den slags løsninger ikke bare kan bruges af døve, men også af personer der har en eller flere funktionsnedsættelser der gør at de har glæde af en eller anden form for tegnsprog eller tegnstøttet kommunikation. På den måde får vi betonet at selvom gruppen af døve uden CI i disse år bliver mindre og mindre, så vil sprogteknologiske løsninger for tegnsprog stadig kunne anvendes i forbindelse med andre typer funktionsnedsættelser.

Referat

Rådets diskussion tog udgangspunkt i spørgsmålet om hvor meget arbejde det vil kræve at bidrage til rapporten. Peter Juul Henriksen er pennefører på rapporten, og vi skal bede ham om at komme med et format vi kan bruge som udgangspunkt for de par sider der skulle skrives. Det blev aftalt at Jette skal være rådets ankerperson i samarbejde med Anne, Janne og Peter. Sabine vil sørge for at invitere Jette med til 2-3 af de workshops som det sprogteknologiske udvalg gennemfører, nemlig den om terminologi, den med fokus på udviklere og den med fokus på forskere.

I udarbejdelsen af den tekst der skal indgå i rapporten, er det vigtigt at man har nogle gode eksempler med – det giver gennemslagskraft. Sabine har fx hørt at der er blevet uddelt en pris til opfinderen af en handske der kan oversætte fra tegnsprog til talesprog.

Rapporten skal være klar i januar eller februar måned 2019.

4. Dansk Tegnsprogråds kommissorium (EEP)

På sidste rådsmøde blev der opridset tre muligheder for hvordan rådet kan forholde sig til arbejdet med 'at udarbejde principper og retningslinjer for arbejdet med at følge og dokumentere det danske tegnsprog og at give råd og oplysninger om dansk tegnsprog' (som det er beskrevet i rådets kommissorium). De tre muligheder er:

- Rådet kan holde sig snævert til kommissoriet, dvs. lade være med at gøre andet end det vi gør i dag (yderposition 1).
- Rådet kan søge at fremme brugen af dansk tegnsprog (yderposition 2).
- Rådet kan beskrive brugen af tegnsprog kvalitativt og kvantitativt (dvs. indtage en mellemposition).

På sidste møde blev det aftalt at Elisabeth skulle kontakte Lotte Thorsen for at høre om hun vil skrive noget om tegnsprog. Det blev desuden aftalt at vi på dette møde skal diskutere om Dansk Tegnsprogråd skal forsøge at få et arbejde sat i gang om dansk tegnsprog der minder om det arbejde der mandede ud i publikationerne *Sprog på spil* (<https://kum.dk/publikationer/2003/sprog-paa-spil-et-udspil-til-en-dansk-sprogpolitik/>) og *Sprog til tiden* (<https://kum.dk/publikationer/2008/sprog-til-tiden-rapport-fra-sprogudvalget/>). Sabine har efterfølgende oplyst at *Sprog på spil* og *Sprog til tiden* blev iværksat på opfordring af Kulturministeriet. Hvis vi på eget initiativ igangsætter et arbejde, minder det snarere om Sprognævnets Dansk sprogs status (se https://dsn.dk/vi-arbejder-ogsamed/sprogpolitik/sprogpolitikker-1/dansk-sprogs-status-2012/DSN_sprogstatus2012.pdf) som Sprognævnet har udarbejdet på eget initiativ for at holde Kulturministeriet, medier m.fl. orienteret om status for dansk.

Referat

Elisabeth kunne godt tænke sig at der blev lavet en rapport for dansk tegnsprog a la *Dansk sprogs status*. Vi ved meget lidt om hvor og hvor meget dansk tegnsprog bruges, og der er behov for et sådant overblik i mange forskellige sammenhænge. Det er imidlertid et omfattende arbejde at lave rapporten – især fordi man ved meget mindre om brugen af dansk tegnsprog end man gør om brugen af dansk.

Der blev lagt følgende plan for arbejdet:

- Elisabeth laver et oplæg til hvad der skulle undersøges i en sådan rapport.
- Oplægget diskuteres i Dansk Tegnsprogråd.
- Socialministeriet og evt. Undervisnings- og Kulturministeriet introduceres for ideen og fatter forhåbentlig interesse for projektet.
- Det skal undersøges hvem der kan udarbejde rapporten. Det ville være oplagt at finde en person der har kendskab til de forskellige miljøer der skal undersøges. På den anden side er det Sabines erfaring at ministerierne tager rapporter udarbejdet af eksterne konsulentfirmaer mest alvorligt. Hvis der hyres et eksterne konsulentfirma, er det vigtigt at styre konsulentfirmaets arbejde, fx ved at nedsætte en form for referencegruppe.

Sabine oplyste at sprogrådene i Norge og Sverige udarbejder årlige sproglige statusopgørelser, men det er næppe noget der vil blive indført i Danmark, bl.a. fordi vi (i modsætning til fx Norge og Sverige) ikke har en statslig sprogpolitik i Danmark.

Sabine nævnte derudover at Danmarks Statistik kunne være en relevant samarbejdspartner. De er fx begyndt at undersøge brugen af undervisning på dansk og engelsk.

I forhold til de tre positioner skitseret i dagsordenen (se ovenfor) er rådets holdning at vi bør indtage en midterposition. Yderposition 2 kan i øvrigt ikke rummes indenfor det kommissorium vi har.

5. Godkendelse af referat fra mødet d. 8. marts 2018 (AK)

Referatet blev udsendt på mail d. 20. marts 2018. Der kom efterfølgende kommentarer fra Elisabeth og Jette som efter bedste evne er blevet indarbejdet i referatet. Hvis man har yderligere kommentarer til referatet, kan man komme med dem under dette punkt. Referatet vil derefter blive lagt på dsn.dk/tegnprog.

Bilag til punkt 5:

- Referat fra sidste rådsmøde

Referat

Referatet blev godkendt uden yderligere kommentarer.

6. Opfølgning på årsplan (AK)

Gennemgang af vores arbejde i løbet af 2018 i forhold til årsplanen for 2018.

Bilag til punkt 6:

- Årsplanen for 2018

Referat

Afdelingens arbejde skrider fint frem i forhold til afdelingens årsplan.

Det blev besluttet at vi skal bede Thomas Troelsgaard (fra Ordbog over Dansk Tegnsprog) om et kursus i hvordan vi lægger tegn ind ordbogens tegnbase. Vi ved at det rent teknisk kan lade sig gøre, men vi er ikke kommet i gang med at lægge tegn ind endnu.

7. Økonomi (JBN)

Orientering om afdelingens økonomi resten af 2018 og budget for 2019. Afdelingen fremlægger sine planer for hvordan evt. overskydende midler skal bruges. Sabines udmelding er at udflytningen til Bogense og betaling for kontorplads i København ikke vil påvirke afdelingens bevilling for 2019.

Bilag til punkt 7:

- Foreløbig økonomisk oversigt for 2018 og budget for 2019.

Referat

Elisabeth fortalte at der er bevilget 50.000 kr. mere til BluePrintprojektet. Pengene skal enten udbetales til Dansk Sprognævn i 2018 eller i 2019.

Vores lønudgifter bliver formentlig lidt højere i 2019 end vi har budgetteret med, men Sabine er indstillet på at de ekstra midler der kommer som konsekvens af udflytningen, også kommer Afdeling for Dansk Tegnsprog til gode. En del af differencen skyldes derudover at Mads har været ansat i ca. 13 timer om ugen hen over sommeren. Fra første september og fremover arbejder han imidlertid kun 6 timer om ugen.

8. Diverse orienteringspunkter (JBN)

- Dansk tegnsprogsdag 2018
- Dialogmøder 2018
- Nordisk Netværksmøde 2018
- Døves Nordiske Kulturfestival 2018
- Møde for referencegruppen 2018

Referat

Dansk tegnsprogsdag 2018 havde omkring 80 deltagere, og arrangementet var vellykket. I 2019 har vi planer om at fejre tegnsprogsdagen med en konkurrence mellem landets døveforeninger om dansk tegnsprog. DDL er ved at overveje ideen.

Vi har i årets løb holdt dialogmøder i Odense og Herning. Deltagerne har helt overvejende været døve og hørende med tilknytning til døvemiljøet. Rådet foreslog at vi annoncerer i relevante lokalaviser (det er efter sigende gratis) og forhører os om annonceringsmulighederne hos Decibel. På den måde kunne vi måske også tiltrække forældre til døve børn.

Det nordiske netværksmøde blev afholdt på Færøerne i august og var vellykket. Temaet var børns ret til tegnsprog. Flere netværksdeltagere ville gerne lave en resolution eller i hvert fald et dokument om børns ret til tegnsprog, mens vi her i Danmark er mere tilbageholdende. Temaet knytter i øvrigt an til Den Nordiske Sprogdeklaration, hvor det bl.a. hedder at tegnsprog skal styrkes. For øjeblikket er planen at lave et forslag til forskellige initiativer og tiltag der kan højne chancen for at børn får adgang til tegnsprog. Dokumentet gøres færdigt på et møde til december. Det nordiske område er i øvrigt under omstrukturering: Nordisk Sprogkoordination nedlægges, og fremover bliver det Nordisk Ministerråd der uddeler bevillingerne. Vi ved ikke hvad det får af konsekvenser for det nordiske tegnsprogsnetværk.

I forbindelse med diskussionen om det nordiske netværk blev det også diskuteret om de andre nordiske lande direkte eller indirekte kan lægge pres på den danske regering for at bevare Ordbog over Dansk Tegnsprog. Norge har allerede spurgt Jette om de kan gøre noget, og Jette kontakter nu det hele nordiske tegnsprogsnetværk for at høre om de kan hjælpe, fx ved at gøre de politikere de har kontakt med, opmærksomme på problemet.

Elisabeth har ikke kontaktet Lotte Thorsen fordi hun ikke ville forstyrre de igangværende forhandlinger om ordbogen.

Afdeling for Dansk Tegnsprog havde en stand på Døves Nordiske Kulturfestival. Den var velbesøgt, bl.a. snakkede vi med nogle døve der havde hørende kolleger og gerne ville have lidt inspiration til hvordan døve og hørende kan arbejde sammen. Det kunne være et punkt vi kunne tage op på et tidspunkt, fx ved at påpege nogle typiske problemer og mulige løsningsforslag. Det kunne også være ved at klæde døve på til at besvare spørgsmål som "hvorfør ser tegnet for X ud som det gør?".

Vi holder møde med referencegruppen fredag d. 18. januar 2019 i Fredericia. Vi hører meget gerne fra rådet hvis de har ideer til hvad vi kan tage op på mødet.

9. Evt.

Jette fortalte om Hieronymusdagen, altså den årlige oversætterdag, som er d. 30. september. Den fejres i år på KU. Der kommer bl.a. en tegnsprogstolk og fortæller om forskellige udfordringer ved tolkning af dansk tegnsprog. Der vil også være en bod som Ordbog for Dansk Tegnsprog står for. Jette sender et link rundt om arrangementet.

Jette fortalte også at Ordbog for Dansk Tegnsprogs 10-årsjubilæum blev fejret i maj. Det havde været hyggeligt og vigtigt for ordbogen i den situation som den er i.

Det er på tale at ændre timefordelingen mellem Janne og Anne, det kommer bl.a. lidt an på hvordan bemandsituationen ser ud på danskafdelingen. Rådet vil gerne orienteres hvis man skærer ned på timerne i den nuværende fuldtidsstilling (som Janne og Anne på nuværende tidspunkt deler med 20 timer til Janne og 17 timer til Anne), eller hvis det bliver besluttet at det udelukkende er Janne der skal bemande Afdeling for Dansk Tegnsprog.

Fremover vil rådsmøderne starte kl. 9 og slutte kl. 11.30.